

STORTINGET

Representantforslag 49 S

(2023–2024)

fra stortingsrepresentantene Grete Wold og Freddy André Øvstegård

Dokument 8:49 S (2023–2024)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Grete Wold og Freddy André Øvstegård om reell tilgang på høyere utdanning for studenter med funksjonshindring

Til Stortinget

Bakgrunn

Utdanning er en viktig faktor for at mennesker med funksjonshindre kommer ut i arbeidslivet. Avgjørende for å kunne ta imot en studieplass, er tilgangen til assistanse for alle som har behov for det for å gjennomføre studier og leve et normalt studentliv.

I dag er assistanse tildelt gjennom kommunale vedtak, i den kommunen den enkelte bor. Når unge kommer inn på studier, kommer beskjeden om inntak tett opp i studiestart, og mange må flytte til en ny kommune der studiestedet ligger. I denne fasen er det å sørge for at det praktiske er på plass, herunder assistanse, avgjørende for om studiene faktisk kan gjennomføres.

Det hjelper ikke å få assistanse på plass på universitetet om man ikke får bistand til å komme seg opp om morgenen og faktisk kommet seg dit. Det er derfor viktig at hele personens bistandsbehov, både i studier og fritid/dagligliv blir lagt i én og samme statlige ordning. I tillegg reiser studenter ofte til hjemkommunen i ferier. Mange kommuner operer med en regel om at man kan ta med seg assistenten ut av kommunen i maksimalt fem uker pr kalenderår. Å kunne ta med seg assistanseordningen sin også i lengre sommerferier vil lette situasjonen for funksjonshindrede borteboere.

Om personer med nedsatt funksjonsevne har høyere utdanning, har de 4,5 ganger større sjanse for å komme ut i jobb. For majoritetsbefolkningen er tallene 2,3 ganger høyere, sammenlignet med personer med kun grunnskoleutdanning. Slik sett har utdanning dobbel effekt for personer med nedsatt funksjonsevne. Likevel ser man at få personer i denne gruppen begynner på høyere utdanning, og enda færre fullfører. I 2019 oppga 30 pst. av personer med nedsatt funksjonsevne i alderen 25-44 år at de hadde minst ett år høyere utdanning. Blant befolkningen generelt var andelen på 46 pst. Tall fra Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ) sin innbyggerundersøkelse i 2019, viser at 22 prosent av bevegelses-, syns- og hørselshemmede har grunnskole som høyeste utdanning.

Årsakene til dette er komplekse og mangefasetterte, og blir belyst i kapittelet om høyere utdanning i NOU 2023:13 På høy tid – Realisering av funksjonshindredes rettigheter. En av hindringene funksjonshindrede støter på i møte med høyere utdanning, er mangel på nok og tidsnok assistanse. Funksjonshindrede studenter med assistansebehov opplever det utfordrende å få tilstrekkelig antall timer med BPA (brukerstyrt personlig assistanse). Likestillings- og mangfoldsutvalget beskriver i NOU 2023:13 situasjonen slik:

«Det er kommunen du oppholder deg i som fatter vedtak om BPA. Vedtak på antall timer innvilget BPA kan variere fra kommune til kommune, og kan være avgjørende for om man får fullført studiene eller ikke.

Hvis man må flytte ut av hjemkommunen for å studere, må man søke om BPA i kommunen studiestedet ligger i, noe som medfører stor grad av uforutsigbarhet gitt at kommunene behandler søknader om BPA så ulikt.

Kommunene behandler ikke søknader om BPA før den som søker har en bostedsadresse i kommunen. Hvis en student først må vente på resultatet av studieoppta-

ket i juli, og deretter søke studentbolig, kan det ta tid å få en bostedsadresse. Deretter kommer kommunens saksbehandlingstid og til slutt ansettelsesprosess av assistenter. Dette kan gjøre at funksjonshindrede studenter havner bakpå allerede fra studiestart.»

BPA-utvalget (NOU 2021:11 Selvstyrt er velstyrt – Forslag til forbedringer i ordningen med brukerstyrt personlig assistanse) sier følgende:

«På samme måte som det i dag ikke er vanlig å tildele BPA i barnehagen, på skolefritidsordningen og på skolen, er det heller ikke vanlig å tildele BPA til gjennomføring av høyere utdanning eller fagskoleutdanning. (...)

Funksjonshemmede studenter med behov for personlig assistanse som skal gjennomføre høyere utdanning, faller i dag til dels mellom to stoler, mellom skolene på den ene siden og arbeidslivet på den andre. Det er begrenset hva studentene får assistanse til, og eksisterende ordninger dekker ikke alltid behovene de har.

I enkelte tilfeller tildeler likevel kommuner BPA også til gjennomføring av høyere utdanning, mens i andre tilfeller benytter studenter BPA-timer tildelt til andre formål til å kunne delta i undervisning eller annet relatert til utdanningen. En person som har et omfattende behov for BPA med mange tildelte timer per dag, for eksempel 24 timer per døgn, vil dessuten kunne benytte sine assistenter til ytelse av personlig assistanse når personen studerer, på samme måte som når personen gjennomfører andre gjøremål.»

«Utvalget foreslår i tillegg at det blir igangsatt et utredningsarbeid for å se på om personlig assistanse under høyere utdanning i fremtiden i tillegg bør kunne ytes av staten gjennom funksjonsassistanseordningen, på lik linje med funksjonsassistanse til arbeid, for å sikre at alle studenter som har behov for det, får tilgang til en egenstyrt personlig assistanseordning.»

Likestillings- og mangfoldsutvalget støtter denne anbefalingen.

Funksjonsassistanseordningen er en statlig finansiert ordning for praktisk bistand i arbeidslivet. Det er strenge regler for hva assistansen skal kunne brukes til. Selv om mange benytter de samme assistentene i sin funksjonsassistanseordning som de har ansatt i sin vanlige BPA-ordning, er det regler for hva som skal føres hvor i de ulike ordningene. Det er kun assistanse som skjer på jobb i arbeidstiden og som lar en funksjonshindret arbeidstaker gjøre jobben sin, som skal føres på funksjonsassistanseordningen.

Studenthverdagen kan ofte oppleves som mer flytende og mindre klart oppdelt i studier og fritid. Det vil derfor være vanskeligere å direkte overføre funksjonsassistanseordningen til studiehverdagen, og det vil heller ikke løse problemet med å få assistanse tidnok på plass ved flytting dersom kommunen fortsatt skal fatte vedtak om bistand i dagliglivet.

Politikken på funksjonshindretfeltet er preget av mange utredninger og lite handling. Funksjonshindrede studenter med assistansebehov er en forholdsvis liten gruppe. En endring av ordningen vil derfor ikke ha større økonomiske konsekvenser.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Stortinget ber regjeringen fremme nødvendige forslag for å overføre ansvaret for BPA-ordningen for studenter til en statlig ordning i Nav. BPA-ordningen for studenter må innebefatte alt studenten måtte ha av bistandsbehov, også på fritiden.

28. november 2023

Grete Wold

Freddy André Øvstegård